

TRIỂN KHAI THÍ ĐIỂM DỊCH VỤ MOBILE - MONEY GIA TĂNG TIỆN ÍCH TRONG THANH TOÁN VÀ THÚC ĐẨY TÀI CHÍNH TOÀN DIỆN

PHẠM HÀ THƯ
Ngân hàng Nhà nước

Ngày 09/3/2021, Thủ tướng Chính phủ ban hành Quyết định số 316/QĐ-TTg về việc phê duyệt triển khai thí điểm dùng tài khoản viễn thông thanh toán cho các hàng hóa, dịch vụ có giá trị nhỏ (Quyết định 316). Theo Quyết định này, thời gian thực hiện thí điểm dùng tài khoản viễn thông thanh toán cho các hàng hóa, dịch vụ có giá trị nhỏ (Mobile-Money) là 02 năm kể từ thời điểm doanh nghiệp đầu tiên thực hiện thí điểm được chấp thuận triển khai thí điểm dịch vụ Mobile-Money. Kết quả thí điểm triển khai dịch vụ Mobile-Money sẽ là cơ sở thực tiễn để cơ quan quản lý có thẩm quyền xem xét, xây dựng và ban hành các quy định pháp lý chính thức cho hoạt động cung ứng dịch vụ tại Việt Nam.

Hiện nay, ở Việt Nam, tổng số thuê bao điện thoại di động là xấp xỉ 124,8 triệu, điều đó cho phép hy vọng khi triển khai dịch vụ Mobile-Money sẽ có sự chuyển biến mạnh mẽ về thanh toán các dịch vụ thiết yếu như điện, nước, y tế, giáo dục, dịch vụ công, đặc biệt tăng cường việc tiếp cận và sử dụng các dịch vụ tài chính tại khu vực nông thôn, miền núi, vùng sâu, vùng xa, biên giới và hải đảo. Đồng thời, triển khai dịch vụ Mobile-Money còn tận dụng được hạ tầng, dữ liệu, mạng lưới viễn thông, giảm các chi phí xã hội để phát triển, mở rộng kênh thanh toán không dùng tiền mặt (TTKDTM) trên thiết bị di động, mang lại tiện ích cho người sử dụng. Qua đó, thúc đẩy TTKDTM và tài chính toàn diện tại Việt Nam.

Mobile-Money là gì?

Hiểu một cách đơn giản, Mobile-Money sẽ cho phép mọi người dân có thể thanh toán tiền thông qua tài khoản trên điện thoại di động đã được đăng

ký với các nhà mạng. Bản chất của Mobile-Money là chuyển đổi hình thức của tiền mặt sang tiền điện tử theo tỉ lệ 1:1. Tức là, đơn vị cung cấp dịch vụ Mobile-Money (ở đây, theo Quyết định cho phép thí điểm Thủ tướng Chính phủ vừa ban hành là nhà mạng) không tạo ra lượng tiền mới đưa vào lưu thông.

Tiền trong tài khoản Mobile-Money gắn với SIM nhưng phải tách biệt với tài khoản SIM (là tài khoản sử dụng cho việc cung cấp và sử dụng dịch vụ thông tin di động, dịch vụ viễn thông), bởi tài khoản viễn thông thực tế còn có thêm khoản khuyến mại, nếu cho phép sử dụng để thanh toán sẽ không đảm bảo nguyên tắc chuyển đổi tỷ lệ 1:1.

Nhiều lợi ích khi triển khai Mobile-Money

Việc triển khai Mobile-Money sẽ góp phần phát triển hoạt động TTKDTM, tăng cường việc tiếp cận và sử dụng các dịch vụ tài chính, đặc biệt tại khu vực nông thôn, miền núi, vùng sâu,

Tài khoản gắn với
SIM chính chủ

Tách biệt với
tài khoản viễn thông

Không cần
tài khoản ngân hàng

vùng xa; mở rộng thêm kênh TTKDTM trên thiết bị di động; mang lại tiện ích cho người sử dụng; tiết giảm chi phí,... Bên cạnh đó, góp phần phổ cập kiến thức tài chính toàn diện cho toàn dân. Thông qua đó, người sử dụng sẽ dần quen với sử dụng các dịch vụ tài chính chính thức khác tại các ngân hàng và các tổ chức trung gian thanh toán.

Nhiều ý kiến cho rằng, với sự xuất hiện của Mobile-Money, sẽ gia tăng sự cạnh tranh cho các ngân hàng nhưng là đối tác chứ không phải đối thủ. Về cơ bản, Mobile-Money hướng đến đối tượng người dân miền núi, vùng sâu, vùng xa, các vùng nông thôn, nơi đa phần chưa có thể ngân hàng cũng như chưa có điều kiện sử dụng các dịch vụ thanh toán hiện đại.

Tuy nhiên, nếu giao dịch thuận tiện, chi phí thấp thì ngay cả những người đang có tài khoản ngân hàng, sống tại các đô thị cũng có thể mở tài khoản Mobile-Money trên điện thoại di động để thanh toán. Do vậy, tiền của họ trước đây để toàn bộ ở tài khoản ngân hàng thì nay sẽ chuyển một phần sang tài khoản của nhà mạng. Điều này cũng làm cho các ngân hàng không khỏi lo lắng, vì có thể làm giảm tốc độ tăng trưởng cả huy động và cho vay của một số ngân hàng.

Song, các chuyên gia kinh tế cho rằng, không còn cách nào khác, hệ thống ngân hàng cần có sự đổi mới, việc phát triển mở rộng mạng lưới có ý nghĩa rất quan trọng, làm tăng cơ hội quảng bá sản phẩm dịch vụ chiếm lĩnh thị phần. Song song đó, cần phải nâng cao chất lượng dịch vụ, giúp thanh toán nhanh và thuận tiện, giảm phí để khuyến khích người dân sử dụng nhiều hơn. Như thế, khách hàng sẽ là người được hưởng lợi.

Về mặt tích cực, Mobile-Money nếu được quản lý tốt sẽ có những ảnh hưởng tích cực đến nền kinh tế và các đối tượng tham gia.

Cụ thể, đối với nền kinh tế, thị trường có thêm các nhà cung cấp dịch vụ thanh toán, góp phần thúc đẩy hoạt động TTKDTM, tăng cường việc tiếp cận và sử dụng các dịch vụ tài chính đến những khu vực nông thôn, vùng sâu, vùng xa, đặc biệt là những khu vực mà người dân chưa hoặc không có khả năng tiếp cận dịch vụ ngân hàng. Bên cạnh đó, Mobile-Money sẽ tận dụng được hạ tầng viễn thông, từ đó, giúp giảm các chi phí xã hội để phát triển, mở rộng các dịch vụ thanh toán. Do áp lực cạnh tranh buộc các tổ chức cung ứng dịch vụ thanh toán, tổ chức trung gian thanh toán phải cung cấp dịch vụ

với chất lượng cao hơn, mang lại trải nghiệm tốt hơn cho khách hàng.

Đối với các công ty viễn thông khi triển khai Mobile-Money sẽ tận dụng được mạng lưới viễn thông, các điểm giao dịch rộng khắp cả nước để phát triển, đa dạng hóa cơ cấu sản phẩm, dịch vụ, đối tượng khách hàng (ngoài các dịch vụ viễn thông truyền thống); từ đó, mở rộng thị trường, tăng doanh thu, nâng cao khả năng cạnh tranh.

Còn đối với khách hàng, Mobile-Money góp phần cung ứng cho nhóm khách hàng không có tài khoản ngân hàng một kênh giao dịch nhanh chóng và thuận tiện. Khách hàng có thể sử dụng dịch vụ 24/7, thanh toán mọi lúc, mọi nơi với thiết bị di động. Từ đó, thay đổi dần thói quen thanh toán bằng tiền mặt của người dân. Do có tác dụng cộng hưởng, người sử dụng sẽ dần quen với việc TTKDTM và sẽ sử dụng các dịch vụ tài chính khác.

Các doanh nghiệp cần làm gì để cung ứng dịch vụ Mobile-Money

Theo Quyết định 316, đối tượng được thực hiện thí điểm là: Doanh nghiệp có Giấy phép hoạt động cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán Ví điện tử và Giấy phép thiết lập mạng viễn thông công cộng di động mặt đất sử dụng băng tần

số vô tuyến điện hoặc là công ty con có công ty mẹ là các doanh nghiệp trên cho phép sử dụng hạ tầng, mạng lưới, dữ liệu viễn thông.

Doanh nghiệp thực hiện thí điểm xây dựng hồ sơ đề nghị triển khai thí điểm dịch vụ Mobile-Money gửi Ngân hàng Nhà nước (đầu mối) xem xét, thẩm định (theo quy định tại điểm a, khoản 1, Mục V, Điều 1 Quyết định 316, bao gồm: Đề án triển khai thí điểm dịch vụ Mobile-Money; giấy phép hoạt động cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán; giấy phép thiết lập mạng viễn thông công cộng di động mặt đất sử dụng băng tần số vô tuyến điện; hồ sơ về nhân sự.

Trong Đề án triển khai thí điểm dịch vụ Mobile-Money, các doanh nghiệp thực hiện thí điểm phải đảm bảo các nội dung như: Tuân thủ các quy trình về nghiệp vụ, phải có phương án cụ thể để quản lý tách bạch tài khoản Mobile-Money với tài khoản của SIM thuê bao di động, tuân thủ quy định về cơ chế đảm bảo khả năng thanh toán (cụ thể như doanh nghiệp thực hiện thí điểm phải mở tài khoản đảm bảo thanh toán tại ngân hàng thương mại và số dư trên tài khoản đảm bảo thanh toán phải được duy trì không thấp hơn so với tổng số dư tất cả các tài khoản Mobile-Money của các khách hàng

tại cùng một thời điểm; xây dựng cơ chế rủi ro về thanh khoản để đảm bảo quyền và lợi ích hợp pháp của khách hàng. Tài khoản đảm bảo thanh toán cho dịch vụ Mobile-Money phải được tách bạch, riêng biệt với các tài khoản thanh toán khác của doanh nghiệp thực hiện thí điểm mở tại các ngân hàng thương mại...). Trong Đề án này, các doanh nghiệp thực hiện thí điểm phải xây dựng công cụ để Ngân hàng Nhà nước, Bộ Thông tin và Truyền thông và Bộ Công an có thể truy cập hệ thống để khai thác thông tin, dữ liệu, giám sát theo thời gian thực tổng số dư của các tài khoản Mobile-Money và số tiền trên các tài khoản đảm bảo thanh toán cho dịch vụ Mobile-Money của doanh nghiệp thực hiện thí điểm mở tại ngân hàng thương mại; trên công cụ phải có chức năng để cơ quan quản lý giám sát việc tuân thủ của doanh nghiệp thực hiện thí điểm đối với các hành vi bị cấm... Bên cạnh đó, trong Đề án, doanh nghiệp thực hiện thí điểm phải đảm bảo các quy định về nhận biết, định danh khách hàng (KYC) chính xác; đồng thời, tuân thủ các nguyên tắc chung và quy định nội bộ về phòng, chống rửa tiền, tài trợ khủng bố; đảm bảo các quy định về lựa chọn và quản lý các điểm kinh doanh...

Ngân hàng Nhà nước chủ trì, phối hợp với Bộ Thông tin và Truyền thông, Bộ Công an và các bộ, ngành, cơ quan có liên quan để hướng dẫn, thẩm định hồ sơ đề nghị triển khai thí điểm dịch vụ Mobile-Money.

Ngay sau khi các doanh nghiệp viễn thông được chấp thuận cung cấp dịch vụ Mobile-Money, người dân có nhu cầu sử dụng dịch vụ Mobile-Money, đặc biệt là người dân ở khu vực nông thôn, miền núi, vùng sâu, vùng xa, biên giới và hải đảo của Việt Nam sẽ đăng ký mở, nạp tiền và sử dụng dịch vụ Mobile-Money.

Khách hàng cá nhân cần làm gì?

Đối với khách hàng cá nhân đăng ký và sử dụng dịch vụ Mobile-Money phải cung cấp Chứng minh nhân dân (CMND)/Căn cước công dân (CCCD)/Hộ chiếu trùng với thông tin đăng ký số thuê bao di động của khách hàng và được doanh nghiệp thực hiện thí điểm định danh, xác thực theo các quy định của Chính phủ về đăng ký thuê bao di động; số thuê bao di động phải có thời gian kích hoạt và sử dụng liên tục trong ít nhất 3 tháng liên kế tiếp đến thời điểm đăng ký mở và sử dụng dịch vụ Mobile-Money. Mỗi khách hàng chỉ được mở 01 tài khoản Mobile-Money tại một doanh nghiệp thực hiện thí điểm.

Về hạn mức sử dụng dịch vụ Mobile-Money: Quyết định 316 có quy định hạn mức giao dịch không quá 10 triệu đồng/tháng/tài khoản Mobile-Money cho tổng các giao dịch: Rút tiền, chuyển tiền và thanh toán. Việc quy định hạn mức 10 triệu đồng/tháng/tài khoản Mobile-Money đã được các bộ, ngành liên quan xem xét, thống nhất trình Thủ tướng Chính phủ phê duyệt. Mobile-Money là dịch vụ dùng tài khoản viễn thông để thanh toán cho các hàng hóa, dịch vụ có giá trị nhỏ, hướng tới đối tượng khách hàng ở khu vực nông thôn, miền núi, vùng sâu, vùng xa, biên giới, hải đảo... Ngoài các giao dịch thanh toán giá trị nhỏ qua Mobile-Money, người dân có thể sử dụng các dịch vụ thanh toán/trung gian thanh toán do ngân hàng hoặc các tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán cung cấp.

Lưu ý khi sử dụng dịch vụ Mobile-Money

Doanh nghiệp thực hiện thí điểm cung ứng dịch vụ Mobile-Money để sử dụng cho các nghiệp vụ sau:

(i) Nạp tiền mặt vào tài khoản Mobile-

Money tại các điểm kinh doanh (trong đó, các điểm kinh doanh được lựa chọn theo tiêu chí quy định tại điểm a, khoản 1, Mục V Quyết định 316); nạp tiền vào tài khoản Mobile-Money từ tài khoản thanh toán của khách hàng (chủ tài khoản Mobile-Money) tại ngân hàng hoặc từ Ví điện tử của khách hàng tại chính doanh nghiệp thực hiện thí điểm dịch vụ Mobile-Money;

ii) Rút tiền mặt từ tài khoản Mobile-Money tại các điểm kinh doanh; rút tiền từ tài khoản Mobile-Money về tài khoản thanh toán của khách hàng tại ngân hàng hoặc rút về Ví điện tử của khách hàng tại chính doanh nghiệp thực hiện thí điểm dịch vụ Mobile-Money;

iii) Thanh toán việc mua hàng hóa, dịch vụ cho đơn vị chấp nhận thanh toán bằng tài khoản Mobile-Money;

iv) Chuyển tiền giữa các tài khoản Mobile-Money của khách hàng trong cùng hệ thống của doanh nghiệp thực hiện thí điểm, giữa tài khoản Mobile-Money của khách hàng với tài khoản thanh toán tại ngân hàng, giữa tài khoản Mobile-Money với Ví điện tử do chính doanh nghiệp thực hiện thí điểm cung ứng.

Bên cạnh đó, Mục IV Quyết định 316 xác định 7 hành vi bị cấm khi thí điểm dùng Mobile-Money như sau:

(i) Cung ứng hoặc sử dụng các kênh, hình thức khác (ngoài các kênh, hình thức nạp tiền, rút tiền đã được quy định tại Mục III Quyết định 316) để nạp tiền vào/rút tiền ra từ tài khoản Mobile-Money.

(ii) Cung ứng hoặc sử dụng tài khoản Mobile-Money cho các nghiệp vụ khác ngoài việc nạp tiền, rút tiền, thanh toán, chuyển tiền đã được quy định tại Mục III Quyết định 316.

(iii) Doanh nghiệp thực hiện thí điểm cấp tín dụng cho khách hàng sử dụng dịch vụ Mobile-Money, trả lãi trên số dư tài khoản Mobile-Money hoặc bất kỳ hành động nào có thể làm tăng giá trị tiền tệ trên tài khoản Mobile-Money so với giá trị tiền khách hàng đã nạp vào tài khoản Mobile-Money.

(iv) Doanh nghiệp thực hiện thí điểm có hoạt động như ngân hàng (cho vay, huy động vốn).

(v) Cung ứng hoặc sử dụng tài khoản Mobile-Money để thực hiện các giao dịch cho mục đích rửa tiền, tài trợ khủng bố, lừa đảo, gian lận và các hành vi vi phạm pháp luật khác.

(vi) Thuê, cho thuê, mượn, cho mượn, trao đổi, tặng, cho hoặc mua, bán tài khoản Mobile-Money, thông tin tài khoản Mobile-Money.

(vii) Doanh nghiệp thực hiện thí điểm sử dụng nguồn tiền từ tài khoản Mobile-Money của khách hàng cho các mục đích khác.

Một số giải pháp để triển khai Mobile-Money hiệu quả

Bên cạnh những lợi ích trên, triển khai Mobile-Money cũng đặt ra những thách thức không nhỏ. Trong đó, có rủi ro trong việc định danh, xác thực khách hàng, đặc biệt trong tình trạng SIM rác (sử dụng thông tin không chính danh để đăng ký thông tin thuê bao), mua bán SIM kích hoạt sẵn vẫn còn khá phổ biến tại Việt Nam hiện nay. Từ đó, có thể dẫn tới các hành vi mạo danh khách hàng trong việc mở và sử dụng Mobile-Money, thực hiện các giao dịch giả mạo, gian lận, giao dịch bất hợp pháp bằng Mobile-Money. Ngoài ra, rủi ro trong công tác phòng, chống rửa tiền và tài trợ khủng bố; thiếu năng lực trong việc phát hiện các dấu hiệu, hành

vi giao dịch đáng ngờ, bất thường; rủi ro phát sinh từ giao dịch tiền mặt; về kỹ thuật công nghệ gây lộ, lọt thông tin của khách hàng, mất tiền trên tài khoản Mobile-Money của khách hàng.

Để hạn chế, ngăn ngừa những rủi ro phát sinh, đồng thời đảm bảo hiệu quả khi triển khai Mobile-Money, cơ quan quản lý và các doanh nghiệp cần lưu ý một số giải pháp sau:

Thứ nhất, khách hàng sử dụng tài khoản Mobile-Money phải được nhận biết dựa trên thông tin đăng ký SIM thuê bao di động theo quy định, đảm bảo tính định danh khách hàng.

Thứ hai, dịch vụ Mobile-Money không cho phép nạp tiền từ thẻ cào viễn thông vào tài khoản Mobile-Money. Doanh nghiệp viễn thông phải có cơ chế phù hợp kiểm soát được hoạt động của các điểm kinh doanh, ngăn ngừa việc các điểm kinh doanh lợi dụng chuyển giá trị thẻ thanh toán dịch vụ thông tin di động sang tài khoản Mobile-Money.

Thứ ba, Quyết định 316 đã quy định hạn mức giao dịch đáp ứng nhu cầu thanh toán cho các hàng hóa, dịch vụ có giá trị nhỏ (tối đa 10 triệu đồng/tháng/tài khoản Mobile-Money cho tổng tất cả các giao dịch), tài khoản Mobile-Money chỉ thực hiện cho các giao dịch nội địa bằng đồng Việt Nam, không thực hiện thanh toán/chuyển tiền cho các hàng hóa, dịch vụ xuyên biên giới.

Thứ tư, trên cơ sở chuẩn bị hồ sơ, điều kiện kỹ thuật đáp ứng yêu cầu tại Quyết định 316, doanh nghiệp viễn thông cần xây dựng ứng dụng an toàn, thuận tiện, dễ sử dụng; cần xây dựng hệ thống các điểm kinh doanh trên toàn quốc, trong đó ưu tiên triển khai thí điểm tại các địa bàn thuộc khu vực nông thôn, vùng sâu, vùng xa. Doanh

nh nghiệp viễn thông phải tuân thủ quy định về phòng, chống rửa tiền và tài trợ khủng bố; thường xuyên rà soát, kiểm tra để phát hiện, xác định tài khoản có giao dịch bất thường, đáng ngờ và báo cáo cơ quan có thẩm quyền theo quy định pháp luật, hạn chế thấp nhất các nguy cơ lợi dụng cho mục đích rửa tiền, thực hiện hành vi bất hợp pháp.

Thứ năm, doanh nghiệp viễn thông phải lựa chọn, ký kết hợp đồng với đơn vị chấp nhận thanh toán có kinh doanh các ngành nghề cung ứng hàng hóa, dịch vụ hợp pháp theo quy định của pháp luật Việt Nam; thường xuyên giám sát, kiểm tra các đơn vị thanh toán thẻ và áp dụng các thủ tục nhận biết, xác minh các đơn vị thanh toán thẻ.

Thứ sáu, để quá trình cung ứng dịch vụ Mobile-Money an toàn, thông suốt, các doanh nghiệp viễn thông phải có hệ thống công nghệ thông tin và các giải pháp phục vụ cung ứng dịch vụ Mobile-Money đảm bảo khả năng an toàn, bảo mật hệ thống công nghệ thông tin và tuân thủ quy định pháp luật hiện hành có liên quan.

Bên cạnh đó, các đơn vị cung ứng hàng hóa/dịch vụ cần chấp nhận phương thức thanh toán này với các chi phí hợp lý; các cơ quan liên quan cần đẩy mạnh truyền thông, giáo dục tài chính, hướng tới đối tượng người dân vùng sâu, vùng xa, vùng nông thôn, người yếu thế, chưa có tài khoản ngân hàng để người dân cảm thấy rõ lợi ích khi sử dụng phương thức này, đồng thời sử dụng Mobile-Money an toàn, hiệu quả.

Thứ bảy, cần sự phối hợp nhịp nhàng giữa các bộ, ngành, cơ quan liên quan trong việc thực hiện thẩm định, cấp phép, thanh tra, kiểm tra, giám sát theo đúng Quyết định 316. ■